ПРОТОКОЛ О ПОСТУПАЊУ

у случају насиља, злостављања или занемаривања дјеце

Бања Лука, 20. новембар 2012. године

САДРЖАЈ

I УВОД 4
II НАСИЉЕ, ЗЛОСТАВЉАЊЕ ИЛИ ЗАНЕМАРИВАЊЕ..... 7
III ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ ПРОТОКОЛА.....10
IV ЦИЉ ПРОТОКОЛА 11
1. Општи и посебни циљеви Протокола.....11
V ОБАВЕЗЕ НАДЛЕЖНИХ:.....12
А) ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНЕ УСТАНОВЕ 12
Б) ЦЕНТРИ/СЛУЖБЕ ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД.....13
В) ЗДРАВСТВЕНЕ УСТАНОВЕ 15
Г) ПОЛИЦИЈА.....16
VI ОБЛИЦИ, НАЧИН И САДРЖАЈ САРАДЊЕ 18
VII ОСТАЛЕ ОДРЕДБЕ.....19

I УВОД

Прихватајући обавезе из члана 19. УН Конвенције о правима дјетета који обавезује државе чланице да предузму све одговарајуће законодавне, административне, социјалне и образовне мјере ради заштите дјетета од свих облика физичког или менталног насиља, повреда или злоупотребе, занемаривања или немарног односа, малтретирања или експлоатације, укључујући и сексуалну злоупотребу, док је на бризи код родитеља, законитих старатеља или неког другог лица коме је повјерена брига о дјетету;

Полазећи од чињенице да је превенција насиља над дјецом од општег друштвеног интереса и најбољи начин заштите сваког дјетета,

Имајући у виду да је сваки облик насиља за дјецу понижавајући,

Имајући у виду посљедице које сваки облик насиља над дјецом оставља на раст, развој и одрастање дјетета;

У циљу унапређивања и јачања међусобне сарадње у заштити дјетета од сваког облика насиља, злостављања или занемаривања,

Министарство здравља и социјалне заштите Републике Српске,

Министарство породице, омладине и спорта Републике Српске

Министарство просвјете и културе Републике Српске и

Министарство унутрашњих послова Републике Српске

у Бањој Луци, дана 20. новембра 2012. године

П О Т П И С У Ј У

ПРОТОКОЛ О ПОСТУПАЊУ

у случају насиља, злостављања или занемаривања дјеце

За заштиту дјеце од сваког облика насиља, злостављања или занемаривања неопходно је успостављање система који ће дјеловати превентивно у смислу спречавања насиља, злостављања или занемаривања, и истовремено омогућити да се у свим случајевима насиља покрене брз и координисани поступак који прекида насиље, штити дијете од даљег насиља и обезбјеђује одговарајућу интервенцију за опоравак и даљи безбједан развој дјетета.

Основна сврха овог Протокола је унапређење друштвене бриге за дијете и његову заштиту и обезбјеђивање потребне помоћи у свим ситуацијама када је дијете изложено неком од облика насиља или злостављања, на начин да се осигура адекватна и благовремена реакција надлежних институција и служби.

Протокол садржи дефиниције различитих облика насиља над дјецом, одређује основне принципе на којима се заснива, дефинише основне и посебне циљеве у поступању, утврђује обавезе надлежних институција и служби на поступање у свим случајевима насиља над дјецом те дефинише облике, начин и садржај сарадње између надлежних институција и служби које по свом мандату предузимају мјере и активности у заштити дјеце од насиља.

Поступајући у складу са одредбама Протокола, у свим активностима, надлежне институције и службе ће:

1. Према дјеци жртвама, поступати крајње обазриво, на начин којим се поштује њихово достојанство.
2. Према дјеци жртвама поступати према начелу најбољег интереса дјетета, нарочито обазриво и брижљиво штитити сва права и интересе дјетета, посебно водећи рачуна о узрасту дјетета и степену психофизичког развоја, његовом здравственом и емоционалном стању, савјетовати се са стручњацима и уважавати њихове препоруке о начину поступања са дјецом жртвама насиља.
3. Обавијестити родитеље или старатеље дјетета о току и/или исходу поступка који се води.
4. Обавијестити родитеље или старатеље дјетета о даљњем поступању.
5. Успоставити јединствену евиденцију о изреченим и примијењеним мјерама те податке достављати надлежном министарству.

Поред наведених активности, надлежне институције и службе континуирано ће:

1. радити на развијању свијести о проблему насиља над дјецом,
2. сензибилисати стручњаке и ширу јавност за проблем насиља над дјецом,
3. развијати и јачати мултидисциплинарни приступ у рјешавању проблема насиља над дјецом и помоћи дјеци жртвама насиља,

4. едуковати дјецу, родитеље и све који раде са дјецом о проблему насиља и подстицати их да пријаве сваки облик насиља,
5. осигурати адекватно поступање и реакцију надлежних институција.

Адекватно поступање надлежних институција и служби везано за проблем насиља над дјецом захтијева сталну сарадњу свих надлежних, јер је наведена сарадња услов свеобухватне и квалитетне заштите дјеце од сваког облика насиља, злостављања и занемаривања. Препуштање терета одговорности и дјеловања само једном учеснику, нпр. само школи или само полицији, неће дати очекиване резултате, нити ће допринијети смањењу насиља над дјецом.

II НАСИЉЕ, ЗЛОСТАВЉАЊЕ ИЛИ ЗАНЕМАРИВАЊЕ

У Протоколу појам **НАСИЉЕ** обухвата различите врсте и облике насилног понашања којима се може повриједити дијете.

Насиље се дефинише као сваки облик понашања према дјетету које има за циљ повређивање или наношење бола, било физичког или психичког, запостављање и/или занемаривање дјетета, малтретирање и/или било који облик експлоатације дјетета, укључујући и сексуалну експлоатацију.[1]

Насиље над дјецом може имати различите облике. Између различитих облика насиља над дјецом не постоје прецизне границе, нажалост, они се међусобно преплићу и условљавају.

Различитим облицима насиља, које може бити директно или индиректно, дјеца могу бити изложена у породици (примарној, хранитељској...), васпитно-образовној установи, установи социјалне заштите и сваком другом окружењу у којем дјеца бораве по било којем основу (спортски клубови, игралишта и сл.).

Насиље над дјецом јавља се у различитим облицима:

Физичко насиље се односи на понашање у којем се примјењује физичка сила и које има за намјеру да нанесе одређени, па макар и најмањи степен бола и/или неугодности[2], што доводи до стварног или потенцијалног повређивања дјетета.

Примјери физичког насиља су: ударање, шутирање, гурање, шамарање, чупање, дављење, бацање, гађање, напад оружјем, тровање, паљење, посипање врућом водом, ускраћивање хране, сна, гребање, штипање, угризање и сл.

Емоционално/психичко насиље је однос или понашање којим се запоставља, угрожава, потцјењује, вријеђа и/или вербално напада личност дјетета и испољавају негативна осјећања према њему.

Овим понашањем пропушта се обезбиједити дјетету одговарајућа и подржавајућа средина неопходна за здрав емоционални и социјални развој у складу са потенцијалима дјетета.

Емоционално насиље и злостављање обухвата поступке којима се врши омаловажавање, игнорисање, вријеђање, застрашивање, уцјењивање, називање погрдним именима, приписивање кривице за проблем, оговарање, подсмијавање, исмијавање дјететовог изгледа или неких његових особина, неприхватање, изнуђивање, манипулисање, пријетња, ограничавање кретања дјетета, уништавање или оштећење дјететових ствари, наметање осјећања да су нежељена, безвриједна, невољена. Емоционално насиље обухвата и ситуације у којима је дијете присутно приликом вршења насиља над другим лицем, иако радње насиља нису предузете према њему, те друге облике понашања којима се дијете понижава или му се наноси бол и срамота.

[1] УН Комитет за права дјетета, Општи коментар број 13, тачка 4.
[2] УН Комитет за права дјетета, Општи коментар број 8, тачка 11.

Социјално насиље је искључивање из групе и дискриминација. Односи се на сљедеће облике понашања: одвајање дјетета од других на основу различитости, довођење у позицију неравноправности и неједнакости, изолацију, недружење, игнорисање и неприхватање по било којем основу.

Сексуално насиље и злоупотреба дјеце подразумијева њихово укључивање у сексуалну активност коју она не схватају у потпуности, за коју нису развојно дорасла (не прихватају је, нису у стању да се са њом сагласе) и која има за циљ да пружи уживање или задовољи потребе друге особе.

Сексуалним насиљем сматра се :

- сексуално узнемиравање - ласцивно коментарисање, етикетирање, ширење прича, додиривање, упућивање порука, фотографисање, телефонски позиви и сл. са сексуалним конотацијама,

- бављење сексуалним активностима са дјететом, ступање у сексуалне активности са дјететом када је при том примијењена принуда, сила или пријетња или злоупотријебљен признати положај повјерења, ауторитета или утицаја на дијете, укључујући и положај унутар породице или злоупотријебљена посебно осјетљива ситуација у којој се дијете налази, његов рањиви положај, нарочито због менталне или физичке сметње у развоју или стања зависности, [3]

- излагање дјетета било којем облику порнографског материјала - ангажовање или навођење дјетета да учествује у порнографским представама, приморавање дјетета да учествује у порнографским представама или остваривање зараде или неки други вид искоришћавања дјетета у такве сврхе,

- ангажовање дјетета за бављење проституцијом или навођење дјетета да учествује у проституцији, приморавање дјетета на проституцију или остваривање зараде од неког другог вида искоришћавања дјетета у такве сврхе, коришћење услуга дјечије проституције.

Насиље коришћењем информационих технологија (електронско насиље) укључује било какав облик слања порука, електронском поштом, СМС-ом, ММС-ом, путем веб-страница, четовање, и има за циљ повређивање, узнемиравање или било какво друго наношење штете дјетету - увредљиве и пријетеће поруке, поруке непримјереног садржаја, изношење личних и породичних података, лажно представљање и употреба лажног идентитета, слање фотографија које вријеђају дјететово достојанство, подстицање говора мржње, искоришћавање дјеце за дјечију порнографију, врбовање дјеце за проституцију и сл. Електронско насиље може бити присутно 24 сата и сваки дан у седмици и на сваком мјесту на којем су дјеца до сада била потпуно заштићена.

Злоупотребу дјеце представља свако чињење или нечињење од стране појединаца и/или институција, а које директно утиче или индиректно шкоди дјеци или им смањује могућност за безбједан и здрав развој и/или их доводи у немоћан, неравноправан и зависан положај у односу на појединце и установу.

[3] Конвенција Савјета Европе о заштити дјеце од сексуалног искоришћавања и сексуалног злостављања, члан 18-23

Занемаривање и немарно поступање представљају случајеве пропуштања да се дјетету обезбиједе услови за правилан развој у свим областима што доводи до угрожавања дјететовог здравља, физичког, менталног, духовног, моралног и друштвеног развоја.

Занемаривање је небрига родитеља, усвојиоца или стараоца, односно друге особе која је преузела одговорност или обавезу да његује дијете или установе и службе, да обезбиједе потребне услове за развој дјетета, а који се односе на здравље дјетета, образовање, емоционални развој, исхрану, смјештај и безбједне животне услове у оквиру разумно расположивих средстава, а што за посљедицу има, или може имати, повреду и угрожавање здравља дјетета или његовог физичког, менталног, духовног, моралног и социјалног развоја. Занемаривање дјетета је и пропуст у обављању потребног надзора и заштите дјетета од опасности и повређивања у мјери у којој је то изводљиво. Занемаривање дјетета укључује одбијање или кашњење у тражењу здравствене заштите, неадекватан надзор, избацивање из куће или одбијање допуштања повратка дјетета. Такође, занемаривање укључује и све поступке којима се избјегава упис дјеце у школу или подржава дјететово изостајање из школе, употреба алкохола, просјачење и сл.

Експлоатација дјеце односи се на коришћење дјеце за рад или за друге активности за потребе и корист других особа и/или установе. Јавља се у различитим облицима- сексуална експлоатација, дјечији рад, коришћење дјеце за вршење кривичних дјела, злоупотреба наркотика, киднаповање и продају дјеце у сврху радне или сексуалне експлоатације, а све их карактерише насиље над дјететом и економска корист, директна или индиректна. Сваки вид експлоатације дјеце има за посљедицу нарушавање физичког или менталног здравља дјетета, угрожавање права на образовање, као и моралног, социјалног и емоционалног развоја дјетета.

III ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ ПРОТОКОЛА

Основни принципи на којима се заснива Протокол су:

- право дјетета на живот, опстанак и развој;
- најбољи интерес дјетета;
- недискриминација и
- учешће - партиципација дјетета.

Неотуђиво **право на живот** има свако дијете, а држава има обавезу да предузме све потребне мјере да обезбиједи његов опстанак и развој, што обухвата право дјетета на физички, ментални, духовни, морални, психолошки и социјални развој.

Најбољи интерес дјетета у свим ситуацијама и свим активностима које се односе на дијете мора да буде приоритет, без обзира да ли их предузимају јавне или приватне институције и службе. Интерес дјетета је примаран у односу на интерес свих одраслих који учествују у раду установе. Најбољи интерес дјетета захтијева да се обезбиједи повјерљивост података и заштита права дјетета на приватност.

Протокол се односи на **сву дјецу**, **без дискриминације** по било којем основу, без обзира на пол, узраст, породични статус, етничко поријекло и било које друге социјалне или индивидуалне карактеристике дјетета (боју коже, језик, вјероисповијест, националност, способности и специфичности дјетета).

Учешће - партиципација дјетета обезбјеђује се благовременом и континуираном сарадњом са дјететом, од дјетета се добијају потребне информације и, истовремено, дјетету се пружа могућност да изрази своје мишљење у свим фазама процеса остваривања и заштите његових права и то на начин који одговара његовом узрасту и разумијевању ситуације.

Насиље над дјецом никада није оправдано и свако насиље над дјецом се може спријечити.
Зато су установе, институције и службе које брину о дјеци, у складу са наведеним основним принципима дужне **подстицати, стварати и јачати окружење у којем се:**

- учи и његује култура понашања и уважавања личности,
- поштује личност и достојанство сваког појединца,
- поштује право дјетета да не буде повријеђено и да одраста у безбједној средини,
- не толерише насиље од било кога,
- не ћути о насиљу које се дешава,
- развија и јача одговорност свих,
- подстиче на пријаву сваког облика насиља,
- обавезује на адекватно поступање свих који имају сазнања о насиљу над дјецом.

IV ЦИЉ ПРОТОКОЛА

1. Општи и посебни циљеви Протокола

а) Општи циљ Протокола је:

Заштита дјетета од свих облика насиља -
заустављање насиља и спречавање понављања насиља, што захтијева:

- превенцију – развијање и провођење програма превенције ради стварања безбједне средине за живот и одрастање сваког дјетета;
- интервенцију **–** утврђеним процедурама поступања васпитно-образовних установа, центара-служби за социјални рад, здравствених установа и полиције и других надлежних институција у свим случајевима насиља над дјецом осигурава се мултидисциплинарни приступ у складу са најбољим интересима дјетета;
- едукацију и дјеце и одраслих о свим облицима насиља, њиховим узроцима и посебно посљедицама на правилан раст и развој дјетета.

б) Посебни циљеви Протокола су:

1. Подизање нивоа свијести и осјетљивости свих, и појединаца и институција, за препознавање насиља, злостављања и занемаривања дјеце.
2. Промовисање, развијање, стварање и јачање климе прихватања, толеранције и уважавања.
3. Укључивање свих - дјеце, родитеља и старатеља, наставника, васпитача, стручних сарадника, локалне заједнице у доношење и развијање програма превенције и едукације.
4. Јачање компетенција свих - дјеце, родитеља и старатеља, наставника, васпитача, надлежних служби, локалне заједнице за уочавање, пријављивање и рјешавање проблема насиља, злостављања и занемаривања.
5. Информисање свих - дефинисане процедуре поступања и поступци за заштиту дјеце од свих облика насиља над дјецом, обавезују и све институције и појединце.
6. Осигурати спровођење дефинисаних поступака и процедура реаговања у ситуацијама насиља, злостављања или занемаривања дјетета.
7. Стално праћење и евидентирање случајева насиља над дјецом.
8. Процјењивање ефикасности донесених програма заштите.
9. Ублажавање посљедица насиља на развој дјетета.
10. Реинтеграција дјетета у заједницу .

V ОБАВЕЗЕ НАДЛЕЖНИХ:

А) ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНЕ УСТАНОВЕ

Овај Протокол треба да сензибилише све запослене у васпитно-образовним установама за појаве насиља над дјецом, те да их обавеже на предузимање мјера ради откривања и пријављивања проблема и одговарајуће помоћи дјетету.

Сви запослени у васпитно-образовним установама дужни су предузимати мјере заштите права дјетета те о сваком кршењу тих права, посебно када се ради о различитим облицима насиља над дјететом, занемаривања дјетета или немарног поступања, злостављања или искоришћавања, одмах:

1. По пријави или на основу сазнања да је дијете жртва неког од облика насиља, обавијестити координатора (особу која координише активности предвиђене Протоколом – коју ће свака школа накнадно одредити). Координатор заједно са директором школе обавља разговор са дјететом уз обавезно присуство стручних радника васпитно-образовне установе (дипл. психолога, дипл. социјалног радника, дипл. педагога) и стручног радника надлежног центра за социјални рад, на начин да се поступа посебно пажљиво и обазриво, поштујући дјететово достојанство и пружајући му подршку.
2. Одмах по сазнању за насиље над дјететом, без обзира гдје је и од кога учињено, координатор обавјештава родитеље или старатеље дјетета, те их упознаје са свим чињеницама и околностима које су установи познате, те о мјерама које је установа предузела или ће предузети. У случају сумње да су родитељи починили насиље над дјететом о томе ће обавијестити центар за социјални рад и полицију.
3. Родитељима или старатељима дјетета које је жртва насиља дати обавјештења о могућим облицима савјетодавне и стручне помоћи дјетету у установи и изван ње, са циљем подршке и оснаживања дјетета за ублажавање посљедица и траума.
4. Уколико је дијете повријеђено у мјери која захтијева љекарску интервенцију или преглед или се према околностима случаја може претпоставити да су таква интервенција или преглед потребни, координатор одмах позива службу хитне помоћи или на најбржи могући начин, који не штети здрављу дјетета, отпрати или осигура пратњу дјетета до љекара, те сачека љекарску препоруку о даљњем поступању и долазак дјететових родитеља или старатеља.
5. Директор школе или координатор одмах ће извршити пријаву полицији и обавијестити центар за социјални рад, као и ресорно Министарство, те их упознати са свим чињеницама и околностима случаја и активностима које је школа предузела или ће предузети.
6. На захтјев тужилаштва или полиције одмах доставити сву расположиву документацију везану за разјашњавање и доказивање насиља над дјететом.
7. Уколико се ради о посебно тешком облику, интензитету или дужем временском трајању насиља, које је изазвало трауму, савјетовати се са стручњацима изван установе - породичне медицине, центра за ментално здравље и центра за социјални рад - који су обавијештени о случају, о начину поступања и помоћи дјетету жртви насиља у оквиру васпитно-образовне установе.
8. Уколико је дијете свједок насиља, предузети потребне мјере ради помоћи дјетету свједоку насиља, по потреби консултовати стручњаке изван установе - породичне медицине, центра за ментално здравље.

9. Уколико је, према сазнањима, насиље над дјететом извршено од било којег лица запосленог у васпитно-образовној установи, установа је дужна покренути поступак утврђивања свих чињеница и околности ради утврђивања одговорности починиоца, без обзира на покретање, вођење и исход поступка пред надлежним институцијама изван установе.
10. О пријави насиља над дјететом, о предузетим активностима, разговорима, изјавама и својим запажањима школа ће сачинити службену забиљешку, коју ће на захтјев доставити надлежним органима.
11. О свим случајевима насиља над дјецом школа ће водити одговарајућу евиденцију заштићених података и извјештај о томе два пута годишње (на крају првог полугодишта и на крају школске године) доставити ресорном Министарству.

Б) ЦЕНТРИ/СЛУЖБЕ ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД

Циљ овог Протокола је да оснажи центре/службе за социјални рад на унапређење бриге о дјеци предузимањем превентивних активности, али и њиховом ефикасном и квалитетном заштитом уколико је до насиља већ дошло.

У свим случајевима када центар/служба за социјални рад, од било кога и на било који начин, у свом раду (путем писане пријаве, дојаве телефоном или усмено, сазнањем из медија или током поступка који се води пред центром или на други начин) има сазнања о насиљу над дјететом или сумњу да је дијете жртва насиља, дужан је:

1. Одмах по сазнању о насиљу над дјететом предузети све потребне мјере с циљем збрињавања дјетета и пружања одговарајуће помоћи и подршке. О свим сазнањима и околностима насиља сачинити службену забиљешку.

2. Одмах предузети потребне мјере и активности са циљем помоћи дјетету жртви насиља у оквиру надлежности центра за социјални рад, посебно:

   а) Успоставити контакт са дјететом:

      - Омогућити дјетету да несметано и без страха изнесе све чињенице и околности о почињеном насиљу, а посебно о околностима везаним за трајање насиља, његов континуитет и начин извршења, те о евентуалном ранијем насиљу;
      - Ради потпунијег утврђивања свих чињеница и околности, центар за социјални рад ће и на други примјерен начин утврдити релевантне чињенице разговором, по потреби, с овлашћеним лицима васпитно-образовне установе, породичним љекаром, те осталим лицима која би могла имати ваљане информације о свим околностима почињеног насиља над дјететом;

   б) Успоставити контакт са родитељима или старатељима дјетета и исте упознати са њиховим законским правима, овлашћењима и поступању центра за социјални рад и мјерама и радњама које ће у даљњем поступању центар предузети, а које се односе, прије свега, на заштиту сигурности дјетета, његов смјештај и збрињавање изван породице;

в) Сачинити социоанамнестичке податке о условима у којима дијете одраста, урадити налаз психолога, те утврдити план психосоцијалног третмана за дијете жртву насиља;

г) Упутити родитеље или старатеље дјетета на остваривање права на бесплатну правну помоћ, остваривање права на здравствену помоћ и заштиту, те подршку одговарајућег савјетовалишта;

д) У контакту са дјететом жртвом насиља центар за социјални рад је дужан поступати са посебним сензибилитетом за проблем насиља, његове узроке и различите облике и током сваког поступања исказати посебно разумијевање за посљедице проблема на развој и одрастање дјетета.

3. О почињеном насиљу извршити пријаву полицији, без обзира да ли је то већ урадила нека друга институција или појединац, те истима доставити све информације и околности о наведеном случају.

4. Након прикупљања свих потребних чињеница центар за социјални рад, проводи поступак ради остваривања права дјетета жртве насиља, у складу са Законом о социјалној заштити и примјеном одговарајућих мјера породично-правне заштите према Породичном закону.

- У случају да је дијете жртва породичног насиља - директна или индиректна, центар за социјални рад ће, водећи рачуна о свим околностима случаја, изрећи одговарајуће мјере породично правне заштите и надзирати њихово провођење и постигнуте резултате, о чему ће израдити одговарајући извјештај који укључује и мишљење дјетета о приликама у којима живи, а по потреби ће затражити и помоћ одговарајућих стручних служби и установа.
- Уколико изречена мјера не даје резултате, центар ће изречену мјеру, водећи рачуна о свим околностима и потребама, замијенити другом мјером.
- Уколико се ради о насиљу у породици које је починио родитељ који не живи с дјететом, центар ће, врло обазриво, водећи рачуна о најбољем интересу дјетета, размотрити све околности и процијенити потребу доношења одговарајуће одлуке према родитељу са којим дијете не живи, нпр. ограничити контакте и дружења ради заштите интереса дјетета. О томе ће центар обавијестити родитеља са којим дијете живи, и на примјерен и обазрив начин, и дијете, те прибавити његово мишљење и узети га у обзир, у складу са дјететовим узрастом и зрелости.

5. У изузетно хитним случајевима, као што је предузимање мјера за отклањање непосредне опасности за живот и здравље дјетета, центар за социјални рад ће поступити по службеној дужности и усменим рјешењем ће изрећи одговарајуће мјере из своје надлежности, а ради тренутне заштите сигурности дјетета, о чему ће у року од 8 дана донијети рјешење у писаном облику и доставити га странкама. Центар који је донио усмено рјешење може наредити његово извршење.

6. У случају да је, по сазнању, дијете жртва насиља запосленог у установи, одмах покренути поступак утврђивања свих чињеница везаних за ту околност ради утврђивања одговорности починиоца, без обзира на покретање, вођење и исход поступка који се води пред другим институцијама.

7. На тражење тужилаштва или полиције, центар за социјални рад дужан је одмах доставити сву документацију која је од значаја за разјашњавање и доказивање насиља над дјететом, која укључује и извјештај социјалног радника, водитеља

изречених мјера породично правне заштите, налаз и мишљење психолога те другу документацију о извршењу предузетих мјера.

8. Центар за социјални рад дужан је одазвати се позиву полиције ради тренутног збрињавања дјетета и разговора о поступању у вези са насиљем над дјететом.
9. У свим случајевима насиља над дјететом, центар ће поступати крајње обазриво штитећи личност и достојанство дјетета и његово право на заштиту приватности у складу са његовим најбољим интересом.
10. О свакој примљеној пријави или дојави о насиљу над дјецом, центар ће водити одговарајућу евиденцију заштићених података и извјештај о томе једном годишње доставити ресорном Министарству.

В) ЗДРАВСТВЕНЕ УСТАНОВЕ

Здравствена установа дужна је, ради очувања физичког и психичког здравља дјетета, али и санације насталих повреда и психотраума, осигурати дјетету адекватну здравствену заштиту.

У случају сумње да је повреда дјетета или његово здравствено стање посљедица насиља над дјететом, здравствени радник је дужан с посебном пажњом сазнати што више чињеница и околности у вези с повредом, односно, са здравственим стањем дјетета.

У свим случајевима сазнања о почињеном насиљу над дјететом, здравствена установа - овлашћена особа дужна је поступати на сљедећи начин:

1. Одмах по доласку дјетета у здравствену установу урадити детаљан здравствени преглед и установити постојање евентуалних повреда, те ако исте постоје адекватно их збринути. Документовати стање дјетета, односно прецизно евидентирати све податке о дјетету, пратиоцу и наводном починиоцу, о повредама и понашањима, те, ако постоји могућност, повреде фотографисати.
2. Након збрињавања евентуалних повреда, обавијестити родитеље или старатеље дјетета о почињеном насиљу, те у сарадњи са родитељима, а на основу процијењеног психосоцијалног статуса дјетета, планирати третман.
3. У сарадњи са родитељима и уз њихову сагласност, дијете по потреби упутити у Центар за ментално здравље.
4. О свим случајевима насиља над дјететом одмах обавијестити центар за социјални рад, ради предузимања мјера из његове надлежности.
5. Ако је дијете жртва насиља у породици, послије збрињавања дјетета, одређене мјере и активности према дјетету предузимати у сарадњи са центром за социјални рад.
6. У случају да је, по сазнању, дијете жртва насиља запосленог у установи одмах покренути поступак утврђивања свих чињеница везаних за ту околност ради утврђивања одговорности починиоца, без обзира на покретање, вођење и исход поступка који се води пред другим институцијама.
7. О свим случајевима насиља над дјететом одмах обавијестити надлежну полицијску станицу.
8. На тражење тужилаштва или полиције, здравствене установе су дужне одмах доставити сву документацију која је од значаја за разјашњавање и доказивање насиља над дјететом.

9. О свим случајевима насиља над дјететом, водити одговарајућу евиденцију заштићених података, и извјештај о томе једном годишње доставити Институту за јавно здравство.

Г) ПОЛИЦИЈА

У случају сазнања о насиљу над дјететом или запримања захтјева за пружање помоћи дјетету изложеном било којем облику насиља, полицијски службеник је дужан поступати на начин:

1. Одмах, и без одлагања, упутити надлежног полицијског службеника на мјесто догађаја ради пружања интервенције, тј. провјере пријаве или захтјева и тренутне заштите и пружања потребне помоћи дјетету спречавањем починитеља у даљњем насилничком понашању и здравственог збрињавања дјетета.
2. Прибавити податке и утврдити чињенице потребне за разјашњавање и доказивање прекршајног или кривичног дјела насилничког понашања или неког другог прекршаја, односно, кривичног дјела почињеног насиљем.
3. Прибавити податке и утврдити чињенице на начин којим ће се дјетету, за које је пријављено или се претпоставља да је жртва насиља, пружити могућност да изнесе све чињенице релевантне за утврђивање почињеног насиља. Посебно треба имати у виду информације које се тичу околности везаних за трајање, континуитет и начин почињеног насиља, те евентуално раније насиље над дјететом, а у складу са важећим законским прописима.
4. Садржај навода дјетета жртве насиља о чињеницама почињеног насиља службеном забиљешком мора на прецизан начин бити констатован.
5. Полицијски службеници ће предузимање потребних мјера и радњи према дјетету обавезно вршити у присуству родитеља, осим ако су они починиоци насиља, или законског заступника или надлежних представника центра/служби за социјални рад.
6. Ако починилац насиља над дјететом легално посједује оружје, оно ће се привремено одузети ради спречавања могуће злоупотребе и предлагања покретања одговарајућег поступка одузимања оружја.
7. У случају сазнања о илегалном посједовању оружја, предузеће се потребне мјере ради његовог проналажења, одузимања и пријављивања починиоца и на ту околност.
8. Током поступања полицијски службеник је дужан на примјерен и јасан начин упознати родитеље, односно старатеље дјетета жртве насиља с њеним законским правима, те мјерама и радњама које ће у даљем поступању полиција предузети против починиоца насиља, а које су посебно важне за заштиту сигурности дјетета.
9. Ако је дијете жртву насиља неопходно одмах измјестити из средине у којој се насиље десило, или се мора обавити разговор са дјететом, полицијски службеник ће одмах затражити долазак и интервенцију надлежног центра/службе за социјални рад ради предузимања мјера потребних за збрињавање и заштиту добробити дјетета.

10. О свакој примљеној пријави или сазнању за насиље над дјететом, одмах ће се доставити обавјештење надлежном центру/служби за социјални рад, ради предузимања мјера одговарајуће заштите из њихове надлежности.
11. У случају да је, по сазнању, дијете жртва насиља запосленог у установи одмах покренути поступак утврђивања свих чињеница везаних за ту околност ради утврђивања одговорности починиоца, без обзира на покретање, вођење и исход поступка који се води пред другим институцијама.
12. На основу утврђених чињеница и зависно од околности догађаја, одмах ће се поднијети извјештај надлежном тужилаштву, односно захтјев за покретање прекршајног поступка надлежном суду ради утврђивања одговорности починиоца.
13. О свим случајевима насиља над дјецом водити одговарајућу евиденцију заштићених података и извјештај о томе једном годишње доставити ресорном Министарству.

VI ОБЛИЦИ, НАЧИН И САДРЖАЈ САРАДЊЕ

Провођење активности у превенцији насиља над дјецом те поступање у складу са одредбама овог Протокола захтијева успостављање сарадње надлежних институција и служби које у складу са својим законским овлашћењима предузимају мјере и активности у заштити дјеце од сваког облика насиља, злостављања и занемаривања.

Обавезе надлежних институција у заштити дјеце од било којег облика насиља јесу:

1. Свако надлежно министарство, које у оквиру својих надлежности предузима мјере и активности у заштити дјеце изложене неком од облика насиља, обавезно је пратити провођење овог Протокола.

   С тим циљем, свако министарство ће ради праћења провођења Протокола извјештај о примјени Протокола доставити Министарству породице, омладине и спорта Републике Српске најкасније до 31.3. текуће године за претходну годину.

2. На основу података прикупљених од надлежних министарстава, Министарство породице, омладине и спорта ће обједињени извјештај, везано за насиље над дјецом, доставити Влади Републике Српске.

3. Извјештајем се указује на број дјеце жртава насиља, пол дјеце, старосну доб, облике насиља, предузете мјере и сл, а све на начин којим се штити личност и достојанство дјетета и његово право на заштиту приватности у складу са његовим најбољим интересом.

4. Успоставити сарадњу и размјену података с јединицама локалне самоуправе и невладиним организацијама које дјелују у циљу заштите дјеце жртава насиља и афирмације њихових права, ради размјене искустава и стварања добре праксе.

5. У јединицама локалне самоуправе одржавати редовне састанке представника надлежних институција и служби и представника невладиних организација које дјелују у циљу заштите дјеце жртава насиља и афирмације њихових права, како везано за проблем појединачних случајева насиља, тако и постигнутим напрецима у рјешавању проблема насиља над дјецом уопште.

6. Успоставити сарадњу с другим организацијама и службама које својим ангажовањем могу допринијети унапређењу заштите дјеце од било којег облика насиља, злостављања или занемаривања, стручњацима који се баве проблематиком насиља над дјецом, са циљем заједничких активности у области превенције насиља, едукације о насиљу, али и у дијелу интервенције.

VII ОСТАЛЕ ОДРЕДБЕ

1. Потписивањем овог Протокола ресорна министарства дужна су да упознају све службе и установе из своје надлежности с чињеницом његова доношења и циљевима доношења, те да обезбиједе његову доступност, као и да предузму све потребне мјере ради његове досљедне примјене.
2. Свака институција, установа или служба која предузима мјере и активности у заштити дјеце од насиља дужна је поступати у складу са процедурама и активностима утврђеним овим Протоколом.
3. Све надлежне институције, установе и службе које су одговорне за примјену овог Протокола, својим потписом овлашћеног лица ће потврдити упознатост с његовим одредбама и преузети одговорност за његову примјену.
4. Образац за вођење евиденције о насиљу над дјецом у складу са одредбама Протокола успоставиће сваки од наведених ресора.
5. Овај Протокол ће се објавити у „Службеном Гласнику Републике Српске" и примјењиваће се од 01.01.2013. године.

Министарство здравља и социјалне заштите Републике Српске

Министар проф. др Ранко Шкрбић

_____

Министарство породице, омладине и спорта Републике Српске

Министар проф. Нада Тешановић

_____

Министарство просвјете и културе Републике Српске

Министар Антон Касиповић

_____

Министарство унутрашњих послова Републике Српске

Министар Станислав Чађо

_____